

AVRUPA BİRLİĞİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKUNUN KAYNAKLARI

Hazırlayan:
Ömer Faruk Altıntaş
Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü Daire Başkanı

ANKARA
5 Nisan 2007

AB Hukukunun Kaynakları

Yazılı kaynaklar	Yazılı olmayan kaynaklar
<p>Mevzuat</p> <p>Uluslararası Anlaşmalar</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hukukun genel prensipleri 2. Uluslararası hukukun genel prensipleri 3. Bölgesel örf ve adet hukuku 4. İçtihat hukuku
Yazılı kaynaklar	
Mevzuat	Uluslararası anlaşmalar
<p>Birincil Mevzuat</p> <p>İkincil Mevzuat</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Topluluk tarafından imzalanan ve onaylanan anlaşmalar (DTÖ ile akdedilen anlaşma gibi) 2. Tüm üye devletler tarafından imzalanan anlaşmalar (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gibi) 3. Hem Topluluk hem de üye devletler tarafından imzalanan karma anlaşmalar (1963 tarihli Ankara Anlaşması gibi) 4. Topluluk içi anlaşmalar (1968 tarihli Şirketlerin Karşılıklı Tanınmasına Dair Sözleşme gibi)
Mevzuat	
Birincil Mevzuat	İkincil Mevzuat (<i>AT Antlaşması</i> md.249)
<p>Kurucu Antlaşmalar</p> <p>Tamamlayıcı Belgeler</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tüzükler (Bağlayıcı) 2. Direktifler (Bağlayıcı) 3. Kararlar (Bağlayıcı) 4. Tavsiyeler (Bağlayıcı değil) 5. Görüşler (Bağlayıcı değil)
Avrupa Toplulukları ve Birliğini Kuran Antlaşmalar	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunu Kuran Antlaşma (1952) [2002 yılında sona erdi] 2. Avrupa Ekonomik Topluluğunu Kuran Antlaşma (1958) 3. Avrupa Atom Enerjisi Topluluğunu Kuran Antlaşma (1958) 4. Avrupa Birliği Antlaşması (1993)	<ol style="list-style-type: none"> 1- Ortak eylemler 2- Ortak pozisyonlar 3- Çerçeve kararlar 4- Kararlar 5- Uluslararası anlaşmalar
Kurucu antlaşmaları tamamlayan belgeler	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Kurucu antlaşmalara ekler, protokoller, bildirimler 2. Katılım anlaşmaları 3. Kurucu antlaşmaları tadil eden antlaşmalar<ul style="list-style-type: none"> ▪ Füzyon antlaşması (1965) ▪ Avrupa Tek Senedi (1987) ▪ Maastricht antlaşması (1993) (Kısmen) ▪ Amsterdam antlaşması (1999) ▪ Nice antlaşması (2003)	

AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKUNUN KAYNAKLARI: BİRİNCİL KAYNAK OLARAK ANTLAŞMALAR**AVRUPA TOPLULUĞU (BİRİNCİ SÜTUN) KAPSAMINDA KALAN KURUCU ANTLAŞMALAR:**

	İmza Tarihi	Yürürlük Tarihi
Avrupa Topluluğunu Tesis Eden Antlaşma (Roma Antlaşması)	25 Mart 1957 (Roma)	1 Ocak 1958
Avrupa Topluluğunu Tesis Eden Antlaşmayı Tadil Eden Antlaşmalar		
• Avrupa Tek Senedi	28 Şubat 1986	1 Temmuz 1987
• Maastricht Antlaşması	1992	1 Kasım 1993
• Amsterdam Antlaşması	2 Ekim 1997	1 Mayıs 1999
• Nice Antlaşması	26 Şubat 2001	1 Şubat 2003

	İmza Tarihi	Yürürlük Tarihi
Avrupa Atom Enerjisi Topluluğunu Tesis Eden Antlaşma	25 Mart 1957 (Roma)	1 Ocak 1958

	İmza Tarihi	Yürürlük Tarihi
Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunu Tesis Eden Antlaşma (Antlaşma 50 yıllık bir zaman dilimi için imzalanmış olup 23 Temmuz 2002 itibariyle yürürlüğü tamamlanmıştır. Bu tarihten itibaren kömür ve çelik sektörü Avrupa Topluluğu Antlaşmasının kapsamında kalmaktadır.)	18 Nisan 1951 (Roma)	23 Temmuz 1952

AVRUPA BİRLİĞİ (II. ve III. SÜTUN) KAPSAMINDA KALAN KURUCU ANTLAŞMALAR:

	İmza Tarihi	Yürürlük Tarihi
Avrupa Birliği Antlaşması	7 Şubat 1992	1 Kasım 1993
Avrupa Birliği Antlaşmasını Tadil Eden Antlaşmalar		
• Amsterdam Antlaşması	2 Ekim 1997	1 Mayıs 1999
• Nice Antlaşması	26 Şubat 2001	1 Şubat 2003

AVRUPA TOPLULUĞU¹ (BİRLİĞİNE) KATILIM ANLAŞMALARI

1973	Danimarka, İrlanda, Birleşik Krallık
1981	Yunanistan
1986	İspanya, Portekiz
1995	Avusturya, Finlandiya, İsveç
2004	Çek Cumhuriyeti, Estonya, (Kuzey) Kıbrıs (Rum Yönetimi), Letonya, Litvanya, Macaristan, Malta, Polonya, Slovakya, Slovenya
2007	Bulgaristan, Romanya

¹ **Topluluğun kurucu üyeleri:** Almanya, Fransa, İtalya, Belçika, Hollanda, Lüksembourg

AVRUPA TOPLULUĞU HUKUKUNUN KAYNAKLARI: ULUSLARARASI ANLAŞMALAR

ÜÇÜNCÜ ÜLKE VE ULUSLARARASI ORGANİZASYONLARLA YAPILAN ANLAŞMALAR	Katılım anlaşmaları	Üçüncü ve denizafırı ülke toprakları ile ilgili olarak akdedilen ekonomik işbirliği alanındaki anlaşmalar
		Aday ülkeleri katılıma hazırlayan anlaşmalar
		Gümrük Birliği tesis eden anlaşmalar
		Avrupa Ekonomik Alanına dair anlaşma
	İşbirliği anlaşmaları (AB'ne katılımdan daha ziyade ekonomik alanda işbirliği tesis eden anlaşmalar)	Mağrib ülkeleri (Cezayir, Fas, Tunus) ile tesis edilen anlaşma
		Masher ülkeleri (Mısır, Ürdün, Lübnan ve Suriye) ile tesis edilen anlaşma
		İsrail ile tesis edilen anlaşma
Ticaret anlaşmaları	Üye olmayan ülke ve uluslararası organizasyonlarla akdedilen anlaşmalar (Dünya Ticaret Örgütü ile AB arasında tesis edilen anlaşma örneğinde olduğu gibi)	
ÜYE ÜLKELERİN KENDİ ARALARINDA TESİS ETTİĞİ ANLAŞMALAR	Avrupa Birliği kurumlarının yetkili olmadığı ancak Topluluk düzeyinde yeknesak bir hukuk uygulaması oluŐturmaya yönelik olarak akdedilen anlaşmalar (Topluluk patentine dair anlaşma gibi)	

AVRUPA TOPLULUĞU (BİRLİĞİ) HUKUKUNUN KAYNAKLARI: İKİNCİL MEVZUAT

BAĞLAYICI OLAN İKİNCİL MEVZUAT	
Tüzük (=Regulation)	<ul style="list-style-type: none"> • Avrupa Parlamentosu ile birlikte Konsey veya sadece Avrupa Komisyonu tarafından çıkarılır • Üye ülkelere hitaben çıkarılan direktiflerin aksine genel nitelikli olup herkese yönelik olarak ısdar edilir. • Tüzükler, üye ülkelerin yetkili makamlarının ayrıca yeni bir işlem yapmasına gerek olmaksızın doğrudan uygulanır ve yürürlüğe girdiği anda hukuki sonuçlarını tevlit eder.
Direktif (=Directive)	<ul style="list-style-type: none"> • Avrupa Parlamentosu ile birlikte Konsey veya sadece Avrupa Komisyonu tarafından çıkarılır. • Direktiflerin temel amacı üye ülkelerin mevzuatını paralel hale getirmektir. • Üye ülkelere hitaben çıkarılır. Üye ülkeler direktiflerde öngörölen Topluluk düzeyli temel hedefleri gerçekleştirmek için yöntem ve biçimi seçmekte serbesttir. • Şayet direktifle öngörölen temel hedefler üye ülkeler tarafından iç hukuka aktarılmazsa yada aktarımda bir gecikme olursa AB vatandaşları milli mahkemelere bu konuda müracaat edebilir.
Karar (=Decision)	<ul style="list-style-type: none"> • Konsey, Avrupa Parlamentosu ile birlikte Konsey veya Avrupa Komisyonu tarafından çıkarılır. • Kararla AB kurumları spesifik bir konuda kural koyar. • Karar aracılığı ile AB kurumları, AB üye ülkeleri yada AB vatandaşlarına belli bir eylemi yapmayı yada yapmamayı öngörebildiği gibi hak ve yükümlükler de vaz edebilir. • Kararı tüzükten ayıran temel karakter kararların spesifik nitelikli olmasıdır.

BAĞLAYICI OLMAYAN İKİNCİL MEVZUAT	
Tavsiye (=Recommendation)	<ul style="list-style-type: none"> • Tavsiye, her hangi bir AB kurumuna belli konularda üye devletlere, diğer kurumlara ve bazı hususlarda AB vatandaşlarına tavsiyelerde bulunma imkanı sağlar. • Tavsiyelerin hukuki açıdan bağlayıcılığı yoktur.
Görüş (=Opinion)	<ul style="list-style-type: none"> • Görüş, her hangi bir AB kurumuna belli bir mesele hakkında görüş sunma imkanı sağlar. • Görüşlerin hukuki açıdan bağlayıcılığı yoktur.

AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKUNUN İKİNCİ VE ÜÇÜNCÜ SÜTUN KAYNAKLARI

AB HUKUKUNUN İKİNCİ SÜTUN (Ortak Dış ve Güvenlik Politikası) KAYNAKLARI	
Ortak eylem (=Joint action)	<ul style="list-style-type: none"> • AB Antlaşmasının V nolu başlığı kapsamında çıkarılan hukuki enstrümandır. • Topluluk hukuku karakterli olmayıp <i>Hükümetlerarası</i> niteliklidir. • AB Konseyi tarafından oybirliği ile ya da bazı durumlarda nitelikli çoğunlukla kabul edilir. • Temel zorluklar çıkartmadığı sürece üye devletleri bağlayıcı bir niteliği haizdir.
Ortak pozisyon (=Common position)	<ul style="list-style-type: none"> • AB Antlaşmasının V nolu başlığı kapsamında çıkarılan hukuki enstrümandır. • Topluluk hukuku karakterli olmayıp <i>Hükümetlerarası</i> niteliklidir. • AB Konseyi tarafından oybirliği ile kabul edilir. • Ortak Dış ve Güvenlik Politikası kapsamında kalan spesifik bir konuda Birliğin temel yaklaşımını ortaya koyar ve bu alanda yürütülecek politika açısından üye devletlere genel tavsiyelerde bulunur.
Uluslararası anlaşmalar	<ul style="list-style-type: none"> • AB Antlaşmasının V nolu başlığı kapsamında çıkarılan hukuki enstrümandır. Ancak Maastricht Antlaşması ile öngörülüş değildir. • Konsey tarafından imzalanan her bir anlaşmanın üye devletler tarafından da akdedilmemesi için, Amsterdam Antlaşması, gerekli hallerde Konseyin Başkanlığı müzakerelere girme açısından yetkilendirebilmesine imkan sağlayan bir düzenleme öngörmüştür. • Uluslararası anlaşmalar AB kurumlarını bağlamakla birlikte, iç hukuklarında bu kabil anlaşmaları akdetme hususunda özel anayasal hükümleri olan üye devletleri bağlamaz.

AB HUKUKUNUN ÜÇÜNCÜ SÜTUN (Polis ve cezai meselelerde adli işbirliği) KAYNAKLARI	
Ortak eylem (=Joint action)	<ul style="list-style-type: none"> • Maastricht Antlaşmasında üçüncü sütun için de öngörülen bu hukuki enstrüman Amsterdam antlaşması ile yerini <i>karar</i> ve <i>çerçeve kararlara</i> bırakmıştır.
Çerçeve karar (=Framework decision)	<ul style="list-style-type: none"> • AB Antlaşmasının VI nolu başlığı kapsamında çıkarılan hukuki enstrümandır. • Topluluk hukuku karakterli olmayıp <i>Hükümetlerarası</i> niteliklidir. • AB Komisyonu ya da herhangi bir üye devletin inisiyatifi ile sunulan çerçeve kararlar AB Konseyi tarafından oybirliği ile kabul edilir. • Çerçeve kararlar, öngördüğü temel hedefler açısından üye devletleri bağlar. Ancak üye devletler, söz konusu sonuca ulaşmak için uygulayacakları yöntem ve biçimi seçmekte serbesttir.
Karar (=Decision)	<ul style="list-style-type: none"> • AB Antlaşmasının VI nolu başlığı kapsamında çıkarılan hukuki enstrümandır. • Topluluk hukuku karakterli olmayıp <i>Hükümetlerarası</i> niteliklidir. • AB Komisyonu ya da herhangi bir üye devletin inisiyatifi ile hazırlanan kararlar AB Konseyi tarafından oybirliği ile kabul edilir. • Kararlar, üye devletlerin mevzuatlarını yakınlştırma haricinde kalan başka bir amaçla ve çerçeve kararların kapsamında kalmak üzere çıkarılırlar.
Ortak pozisyon (=Common position)	<ul style="list-style-type: none"> • AB Antlaşmasının VI nolu başlığı kapsamında çıkarılan hukuki enstrümandır. • Topluluk hukuku karakterli olmayıp <i>Hükümetlerarası</i> niteliklidir. • AB Konseyi tarafından oybirliği ile kabul edilir. • Polis ve cezai meselelerde adli işbirliği kapsamında kalan spesifik bir konuda Birliğin temel yaklaşımını ortaya koyar ve bu alanda yürütülecek politika açısından üye devletlere genel tavsiyelerde bulunur.
Uluslararası anlaşmalar	<ul style="list-style-type: none"> • AB Antlaşmasının VI nolu başlığı kapsamında çıkarılan hukuki enstrümandır. Ancak Maastricht Antlaşması ile öngörülmüş değildir. • Konsey tarafından imzalanan her bir anlaşmanın üye devletler tarafından da akdedilmemesi için; Amsterdam Antlaşması gerekli hallerde Konseyin Başkanlığı müzakerelere girme açısından yetkilendirebilmesine imkan sağlayan bir düzenleme öngörmüştür. • Uluslararası anlaşmalar AB kurumlarını bağlamakla birlikte, iç hukuklarında bu kabil anlaşmaları akdetme hususunda özel anayasal hükümleri olan üye devletleri bağlamaz.